

NATALIE FÖRVALTAR MORFARS MINNEN FRÅN FÖRINTELSEN – FÖR FRAMTIDEN

MICAEL BINDEFELDS STIPENDIUM

■ Micael Binfelds Stiftelse till minne av Förintelsen delar varje år ut stipendium i syfte att stödja de som förmedlar kunskap och berättelser om Förintelsen till en bredare publik.

■ Förra året fick stjärnfotografen Mikael Jansson stipendiet för sitt arbete med att dokumentera svenska överlevande av Förintelsen och utställningen "Witnesses".

■ Bland tidigare vinnare finns även Adina Krantz och Nadine Gerson i den lilla föreningen Zikaron som ger tredje generationens överlevande möjlighet att föra minnet av Förintelsen vidare till dagens skolelever.

■ Stipendiet delas ut på söndag på den internationella minnesdagen för Förintelsens offer av ärkebiskop Antje Jackelén på Dramaten i Stockholm. Bland gästerna finns statsminister Stefan Löfven och flera av Sveriges partiledare och opinionsbildare.

Micael Binfeld.

Foto: STELLA PICTURES

Antje Jackelén.

Foto: ALEX LJUNGDAHL

Stefan Löfven.

Foto: BILDBYRÅN

STIPENDIAT. Anders Rydell och förlaget Novellix delar på Micael Binfelds stipendium tillsammans med Natalie Verständig.

■ Skriver bok om sin morfar ■ Nu hedras Natalie

Samuel Janowski överlevde nio arbets- och koncentrationsläger under andra världskriget. På Förintelsens minnesdag hedras nu hans barnbarn Natalie Verständig med Micael Binfelds stipendium för att hon håller hans minnen vid liv – och för att berättelsen ska nå ut till svenska skolor. Även författaren Anders Rydell prisas.

– Morfar trodde att man behövde det personliga ödet, det personliga vittnesmålet, för att kunna börja förstå vad som hände egentligen, säger Natalie Verständig.

När Natalie Verständig var 14 år gammal gick hennes morfar bort. Hon visste att han hade upplevt Förintelsen, men eftersom hon var så ung pratade Samuel Janowski inte med just sitt yngsta barnbarn om det fasansfulla han genomlidit. Men han efterlämnade minnesanteckningar där han berättade om sitt liv.

Nu hedras Natalie Verständig,

30, med Micael Binfelds stipendium för arbetet med en bok om morfars liv. Genom stipendiet kan boken, som har arbetstiteln "Att försöka rädda", delas ut gratis till svenska skolor för att öka kunskapen om Förintelsen.

"Se till att det inte glöms"

Natalie minns hur hon 14 år gammal läste sin mor-

fars berättelse om och om igen utan att kunna greppa det obegripligt fruktansvärda han upplevt. Samuel Janowski överlevde nio arbets- och koncentrationsläger innan han befriades från Bergen-Belsen i april 1945.

– Redan där när jag läste det kände jag att jag ville göra något för att historien skulle komma ut till fler, säger hon. Jag kände att jag kunde bidra i efterhand med att få ut berättelsen. Det krävs så mycket att våga berätta. Det är inte så lätt. Det är många som inte orkat berätta sina historier för att det är så smärtsamt. Men min morfar tog sin tid till att göra det och tog mod till sig och då kändes det som att det jag kan

göra är att se till att det inte glöms bort och kommer ut till fler.

Medmänsklighet

En händelse, bland allt hemskt i minnesanteckningarna, skakade om 14-åriga Natalie. Några tyska soldater tänkte avrätta hennes morfar för att han reste utan tillstånd.

– Det är en incident i början

på kriget innan han deporteras till koncentrationsläger när han börjar göra resor till en stad i närheten för att kunna köpa mjöl eftersom det inte fanns

DÄRFÖR HEDRAR VI FÖRINTELSENS OFFER DEN 27 JANUARI VARJE ÅR

■ Den 27 januari 1945 befriades koncentrationslägret Auschwitz-Birkenau.

■ Sedan 1999 har dagen varit en minnesdag. En dag för alla som bekämpar rasism, främlingsfientlighet, intolerans och antisemitism.

■ Under de tolv år nazisterna hade makten i Tyskland mördades cirka sex miljoner judar, drygt en miljon av dem i Auschwitz.

mat där de bodde. En polsk kvinna hjälper morfar genom att ge honom ett falskt intyg om att han har rätt att resa för att göra inköp för tyska armén. Det ska han

kunna visa upp om han åker fast. Han gör flera resor, men

Plan och helikopter i krock i Italien

Fem personer dog och flera skadades efter att ett turistplan och en helikopter krockade i norra Italien.

Olyckan inträffade ovanför en glaciär på Testa del Rutorberget i den italienska kommunen La Thuile. Enligt Corriera della Sera kolliderade turistplanet och

helikoptern cirka 2 500 meter över havet.

Det är ännu inte känt hur många personer som var ombord på planet eller helikoptern.

Italienska myndigheter har gått ut med att fem personer har dött. Utöver detta ska minst två vara allvarligt skadade och ytterligare två personer saknas, skriver italienska La Repubblica

De drabbade ska vara utländska turister, enligt Corriera della

Sera.

Expressen har varit i kontakt med UD som har kontakt med ambassaden i Italien för att undersöka om några svenskar är drabbade.

Carl-Fredrik Eriksson
carl-fredrik.eriksson@expressen.se

Ovanför en glaciär i Italien krockade en helikopter och ett flygplan.

STIPENDIAT. När Natalie Verständigs morfar dog var hon bara 14 år gammal. Nu vill hon ta tillvara på hans minnen och arbetar på en bok. Foto: ALEX BUHL

74 ÅR SEDAN. I morgon är det 74 år sedan koncentrationslägret Auschwitz-Birkenau befriades. Den här bilden togs alldeles efter att ryska soldater kommit till lägret. Foto: AP

EN MILJON MÄNNISKOLIV. Entrén till det fruktade koncentrationslägret Auschwitz. Här mördades drygt en miljon av de sex miljoner judar som dödades under nazisternas styre. Foto: AP

Verständig, 30, med Micael Bindefelds stipendium

under en resa blir han tagen av en tysk soldat. De ställer honom tillsammans med några andra judar, i rad, och ska skjuta ihjäl dem och han vet att han har intyget i innerfickan och om han bara kan visa intyget kan han räddas, men om han rör sig för snabbt så kanske de skjuter honom. Han chansade och det räddade honom. De andra blev ihjälskjutna.

Även den polska kvinnans hjälp påverkade henne starkt.

– Det var det som fick dem att orka fortsätta, att de såg att det fanns små fickor av medmänsklighet här och var, säger Natalie Verständig.

Natalies mamma hjälpte hennes morfar att skriva ned hans minnen.

– Det känns extra speciellt att flera generationer bidragit till att få ut berättelsen, säger Natalie Verständig. Morfar berättade, mamma gjorde sitt för att dokumentera och skriva ned, för han bad henne göra det och nu kan jag förvandla berättelsen så att den kan komma ut till fler, säger hon.

Personliga öden

Natalies morfar insåg tidigt att det inte skulle räcka med siffror för att människor skulle minnas Förintelsen.

– Morfar trodde att man behövde det personliga ödet, det personliga vittnesmålet, för att kunna börja förstå vad som hände egentligen och skapa empati och förståelse. Han sa att

det räcker inte att läsa historiebetyg.

"Brytpunkt"

Natalie Verständig delar stipendiet med Anders Rydell och förlaget Novellix som översätter fyra noveller om Förintelsen som inte finns på svenska, bland annat Ida Finks "En vårmorgon" om en pappa som försöker rädda sitt barn undan Förintelsen. Omslagen ska göras av konstnären Lars Lerin och "En vårmorgon" har redan lästs in som ljudbok av skådespelaren Jonas Karlsson.

Micael Bindefelds Stiftelse till minne av Förintelsen delar varje

år ut stipendium i syfte att stödja de som förmedlar kunskap och berättelser om Förintelsen till en bredare publik. Bokprojektet får 200 000 kronor vardera för att finansiera distributionen av böcker till skolor i hela landet. Anders Rydell är väldigt glad för stipendiet.

– Så som jag ser det befinner vi i oss i en brytpunkt just nu där de sista överlevande från Förintelsen är på väg bort samtidigt som vi befinner oss i en tid där vi ser att de idéer och det hat som ledde fram till Förintelsen har återfötts och vunnit i kraft så vi befinner oss i en tidpunkt då de här berättelserna måste föras vidare och bevaras, säger

Rydell.

Micael Bindefeld startade stiftelsen efter att hans far gick bort och han började leta minnen efter sina farföräldrar och deras syskon som omkom i Förintelsen.

"Måste alla engagera oss"

Målet med stiftelsen är att vittnesmålen om ett av världshistoriens mest fasansfulla död ska berättas för framtida generationer.

– När de överlevande snart inte finns med oss längre riskerar Förintelsen att bli historia i stället för nutidshistoria. Vi måste alla engagera oss så att berättelserna om och från Förintelsen lever vidare, säger Bindefeld.

Robert Börjesson

robert.borjesson@expressen.se

Vatten och lera forsade fram när dammen brast. Foto: EPA

Damm rasade i Brasilien – flera döda

Flera personer befaras ha dött efter att en damm kollapsat i Brasilien.

Uppmot 200 människor saknas och eftersöks med helikoptrar och ett 50-tal brandmän, skriver AFP.

Händelsen inträffade i Brumadinho i Belo Horizonte-regionen i sydöstra delen av landet.

Enligt AFP, som hänvisar till räddningstjänsten, har flera personer omkommit men några officiella siffror finns inte. Uppmot 200 människor saknas och eftersöks med helikoptrar och brandmän.

– Efter raset forsade både vatten och lera fram och det finns en oro att leran innehåller giftigt gruvavfall, skriver AFP.

Händelsen inträffade drygt tre år efter katastrofen i Mariana när en damm brast. Då förlorade 19 människor livet i det som var Brasiliens största miljökatastrof någonsin.

Carl-Fredrik Eriksson
carl-fredrik.eriksson@expressen.se